

Namık Kemal Üniversitesi
Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi
Journal of Tekirdag Agricultural Faculty

An International Journal of all Subjects of Agriculture

Sahibi / Owner

Namık Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi Adına
On Behalf of Namık Kemal University Agricultural Faculty

Prof.Dr. Ahmet İSTANBULLUOĞLU
Dekan / Dean

Editörler Kurulu / Editorial Board

Başkan / Editor in Chief

Prof.Dr. Selçuk ALBUT
Ziraat Fakültesi Biyosistem Mühendisliği Bölümü
Department Biosystem Engineering, Agricultural Faculty
salbut@nku.edu.tr

Üyeler / Members

Prof.Dr. M. İhsan SOYSAL	Zootekni / Animal Science
Prof.Dr. Bülent EKER	Biyosistem Mühendisliği / Biosystem Engineering
Prof.Dr. Servet VARIŞ	Bahçe Bitkileri / Horticulture
Prof.Dr. Aslı KORKUT	Peyzaj Mimarılığı / Landscape Architecture
Prof.Dr. Temel GENÇTAN	Tarla Bitkileri / Field Crops
Prof.Dr. Müjgan KIVAN	Bitki Koruma / Plant Protection
Prof.Dr. Şefik KURULTAY	Gıda Mühendisliği / Food Engineering
Prof.Dr. Aydın ADILOĞLU	Toprak Bilimi ve Bitki Besleme / Soil Science and Plant Nutrition
Doç.Dr. Fatih KONUKÇU	Biyosistem Mühendisliği / Biosystem Engineering
Doç.Dr. Ömer AZABAĞAOĞLU	Tarım Ekonomisi / Agricultural Economics
Yrd.Doç.Dr. Devrim OSKAY	Tarımsal Biyoteknoloji / Agricultural Biotechnology
Yrd.Doç.Dr. Harun HURMA	Tarım Ekonomisi / Agricultural Economics
Yrd.Doç.Dr. M. Recai DURGUT	Biyosistem Mühendisliği / Biosystem Engineering

İndeksler / Indexing and abstracting

CABI tarafından full-text olarak indekslenmektedir / Included in CABI

DOAJ tarafından full-text olarak indekslenmektedir / Included in DOAJ

EBSCO tarafından full-text olarak indekslenmektedir / Included in EBSCO

FAO AGRIS Veri Tabanında İndekslenmektedir / Indexed by FAO AGRIS Database

INDEX COPERNICUS tarafından full-text olarak indekslenmektedir / Included in INDEX COPERNICUS

TUBİTAK-ULAKBİM Tarım, Veteriner ve Biyoloji Bilimleri Veri Tabanı (TVBBVT) Tarafından taranmaktadır / Indexed by TUBİTAK-ULAKBİM Agriculture, Veterinary and Biological Sciences Database

Yazışma Adresi / Corresponding Address

Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi NKÜ Ziraat Fakültesi 59030 TEKİRDAĞ

E-mail: ziraatdergi@nku.edu.tr

Web adresi: <http://jotaf.nku.edu.tr>

Tel: +90 282 250 20 07

ISSN: 1302-7050

Danışmanlar Kurulu /Advisory Board

Bahçe Bitkileri / Horticulture

Prof.Dr. Kazım ABAK	Çukurova Üniv. Ziraat Fak. Adana
Prof.Dr. Y.Sabit AĞAOĞLU	Ankara Üniv. Ziraat Fak. Ankara
Prof.Dr. Jim HANCOCK	Michigan State Univ. USA
Prof.Dr. Mustafa PEKMEZCİ	Akdeniz Üniv. Ziraat Fak. Antalya

Bitki Koruma / Plant Protection

Prof.Dr. Mithat DOĞANLAR	Mustafa Kemal Üniv. Ziraat Fak. Hatay
Prof.Dr. Timur DÖKEN	Adnan Menderes Üniv. Ziraat Fak. Aydın
Prof.Dr. Ivanka LECHAVA	Agricultural Univ. Plovdiv-Bulgaria
Dr. Emil POCSAI	Plant Protection Soil Cons. Service Velençe-Hungary

Gıda Mühendisliği / Food Engineering

Prof.Dr. Yaşar HIŞIL	Ege Üniv. Mühendislik Fak. İzmir
Prof.Dr. Fevzi KELEŞ	Atatürk Üniv. Ziraat Fak. Erzurum
Prof.Dr. Atilla YETİŞEMİYEN	Ankara Üniv. Ziraat Fak. Ankara
Prof.Dr. Zhelyazko SIMOV	University of Food Technologies Bulgaria

Peyzaj Mimarlığı / Landscape Architecture

Prof.Dr. Mükerrerem ARSLAN	Ankara Üniv. Ziraat Fak. Ankara
Prof.Dr. Bülent ÖZKAN	Ege Üniv. Ziraat Fak. İzmir
Prof.Dr. Güniz A. KESİM	Düzce Üniv. Orman Fak. Düzce
Prof.Dr. Genoveva TZOLOVA	University of Forestry Bulgaria

Tarla Bitkileri / Field Crops

Prof.Dr. Esvet AÇIKGÖZ	Uludağ Üniv. Ziraat Fak. Bursa
Prof.Dr. Özer KOLSARICI	Ankara Üniv. Ziraat Fak. Ankara
Dr. Nurettin TAHSİN	Agric. Univ. Plovdiv Bulgaria
Prof.Dr. Murat ÖZGEN	Ege Üniv. Ziraat Fak. İzmir
Doç. Dr. Christina YANCHEVA	Agric. Univ. Plovdiv Bulgaria

Tarım Ekonomisi / Agricultural Economics

Prof.Dr. Faruk EMEKSİZ	Çukurova Üniv. Ziraat Fak. Adana
Prof.Dr. Hasan VURAL	Uludağ Üniv. Ziraat Fak. Bursa
Prof.Dr. Gamze SANER	Ege Üniv. Ziraat Fak. İzmir
Dr. Alberto POMBO	El Colegio de la Frontera Norte, Meksika

Tarım Makineleri / Agricultural Machinery

Prof.Dr. Thefanis GEMTOS	Aristotle Univ. Greece
Prof.Dr. Simon BLACKMORE	The Royal Vet.&Agr. Univ. Denmark
Prof.Dr. Hamdi BİLGİN	Ege Üniv. Ziraat Fak. İzmir
Prof.Dr. Ali İhsan ACAR	Ankara Üniv. Ziraat Fak. Ankara

Tarımsal Yapılar ve Sulama / Farm Structures and Irrigation

Prof.Dr. Ömer ANAPALI	Atatürk Üniv. Ziraat Fak. Erzurum
Prof.Dr. Christos BABAJIMOPOULOS	Aristotle Univ. Greece
Dr. Arie NADLER	Ministry Agr. ARO Israel

Toprak / Soil Science

Prof.Dr. Sait GEZGİN	Selçuk Üniv. Ziraat Fak. Konya
Prof.Dr. Selim KAPUR	Çukurova Üniv. Ziraat Fak. Adana
Prof.Dr. Metin TURAN	Atatürk Üniv. Ziraat Fak. Erzurum
Doç. Dr. Pasquale STEDUTO	FAO Water Division Italy

Zootekni / Animal Science

Prof.Dr. Andreas GEORGIDUS	Aristotle Univ. Greece
Prof.Dr. Ignacy MISZTAL	Breeding and Genetics University of Georgia USA
Prof.Dr. Kristaq KUME	Center for Agricultural Technology Transfer Albania
Dr. Brian KINGHORN	The Ins. of Genetics and Bioinformatics Univ. of New England Australia
Prof.Dr. Ivan STANKOV	Trakia Univ. Dept. Of Animal Sci. Bulgaria
Prof.Dr. Nihat ÖZEN	Akdeniz Üniv. Ziraat Fak. Antalya
Prof.Dr. Jozsef RATKY	Res. Ins. Animal Breed. and Nut. Hungary
Prof.Dr. Naci TÜZEMEN	Atatürk Üniv. Ziraat Fak. Erzurum

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

F. Öner, İ. Sezer, A. Gülümser Farklı Lokasyonlarda Yetiştirilen Atdışı Mısır (Zea mays L. indendata) Çeşit ve Hatlarının Agronomik Özellikler Yönünden Karşılaştırılması Comparison of Dent Corn (Zea Mays L. Indendata) Varieties and Lines Growth in Different Locations in Terms Of Agronomic Traits	1-6
K. Demirel, L. Genç, M. Saçan Yarı Kurak Koşullarda Farklı Sulama Düzeylerinin Salçalık Biberde (Capsicum Annum Cv. Kapija) Verim ve Kalite Parametreleri Üzerine Etkisi Effects of Different Irrigation Levels On Pepper (Capsicum Annum Cv. Kapija) Yield And Quality Parameters in Semi-Arid Conditions	7-15
S. Kayışoğlu, A. İçöz Eğitim Düzeyinin Fast- Food Tüketim Alışkanlığına Etkisi The Effect of Education Level on Fast-Food Consumption	16-19
P.A. Khabbazi, E. Erdoğan İslam Bahçeleri Islamic Gardens	20-31
D. Kök Farklı Salisilik Asit Dozlarının Asma Anaçlarının Tuzluluğa Dayanımı Üzerine Etkileri Impacts of Different Salicylic Acid Doses on Salinity Tolerance of Grapevine Rootstocks	32-40
T. Erdem, Y. Erdem, H. Okursoy, E. Göçmen Variations of Non-Water Stressed Baselines for Dwarf Cherry Trees Under Different Irrigation Regimes Farklı Sulama Programları Altında Bodur Kiraz Ağaçlarının Stresiz Temel Grafiklerinin Değişimleri	41-49
E. Yılmaz, G. Özdemir Türkiye'de Kadın Akademisyen ve Araştırmacıların Karşılaştıkları Sorunlar ve Tarıma Bakış Açıkları The Problems Female Academics and Researchers in Turkey Encounter With and Their Viewpoints of Agriculture ..	50-56
H. İşbilir, T. Erdem Rekreasyon Alanı Sulama Projelerinin Tasarım ve Uygulama Aşamalarında Ortaya Çıkan Sorunlar ve Çözüm Önerileri The Design and Application Problems and Solution Suggestions of Recreational Area Irrigation Projects	57-66
S. Genç, M. Mendeşi, Z. Kocabaş, M.İ. Soysal Varyans Analizi Tekniğinin Ön Şartları Yerine Gelmediğinde Varyans Unsurları Tahmininde I. Tip Hata Comparison Of Some Variance Component Estimation Methods With Respect to Type I Error Rate	67-74
G.Ö. Ergüven, M. Şener Coğrafi Bilgi Sistemlerinden Faydalanarak Hayrabolu Sulama Şebekesi Bilgi Sistemi Hayrabolu Irrigation Scheme Information System	75-81
M. Şener, H.C. Kurç Küçük Sulama Şebekelerinde Performans Değerlendirmesi: Trakya Bölgesi Örneği Performance Assessment of Small Irrigation Scheme: A Case Study of Trakya Region	82-91
O. Yüksel Çöp Kompostunun Xerofluent Topraklarda Fiziksel Özelliklere Etkisi Effect of Waste Compost on Physical Properties in Xerofluent Soils	92-97
B.C. Bilgili, Ö.L. Çorbacı, E. Gökçer Çankırı Kent İçi Yol Ağaçlarının Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma A Research On Evaluation Of Urban Street Trees in Çankırı	98-107

Türkiye’de Kadın Akademisyen ve Araştırmacıların Karşılaştıkları Sorunlar ve Tarıma Bakış Açıları

E. Yılmaz¹

G. Özdemir¹

¹Namık Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü, Tekirdağ

Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye’de tarım konusunda çalışmalar yapan kadın araştırmacı ve akademisyenlerin tarımsal gelişmeye katkıları, karşılaşılan sorunlar ve bunlara yönelik çözüm önerileri sunmaktır.

Özellikle kadın akademisyen ve araştırmacıların, Tarımsal Araştırma Enstitüleri ve Üniversitelerde araştırma ve eğitim faaliyetlerini gerçekleştirirken karşılaştıkları problemler, araştırma ihtiyaçları, uzmanlık alanları belirlenmiştir. Ayrıca ülkemiz tarımına bakış açıları ve ne gibi katkıları olduğu tespit edilme çalışılmış, güçleri ve beklentileri ortaya konulmuştur.

Anahtar kelimeler: Kadın, Akademisyen, Araştırmacı, Türkiye, Bilim, Tarım

The Problems Faced by Female Academicians and Researchers in Turkey and Their Viewpoints concerning Agriculture

The basic aim of this study is to offer contributions of female researchers and academicians who carry out studies in the subject of agriculture in Turkey to agricultural development, the problems encountered and solutions for these problems.

The problems which especially female academicians and researchers encounter with while they are practising research and educational activities in Agricultural Research Enstitutes and Universities, their research needs and their profession have been determined. Also, their viewpoints of our country’s agriculture and what kind of contributions they have made have been tried to be determined, and their power and expectations have been put forward.

Key Words: Women, Academicians, Researchers, Turkey, Science, Agriculture

Giriş

Tarih boyunca kadının çalışma yaşamı içerisinde önemli bir yeri olmuştur. Yaklaşık yarım yy. öncesine oranla kadınlar, çalışma yaşamında, belirgin bir değişim sergilemişlerdir. Kadınlar genelde düşük ücretle istihdam edilmekte ve esas rollerinin evinde eşi ve çocuklarına bakmak olduğu algılanmakta iken ücret karşılığı çalışmak kadının yaşamını büyük ölçüde değiştirmiştir. Çalışılan işin statüsü ne kadar düşük olursa olsun, bir eş ve anne olma kimliği yanında, “çalışan kadın” kimliği de kadın için oldukça önemlidir (Gürol, 2000).

Yirminci yüzyıla geçilmesi ile birlikte kadınlar benimsemek zorunda bırakıldıkları sosyal rolleri nedeniyle karşılaştıkları engellerin büyük bir kısmını aşmışlardır. Artık iş ve aile yükümlülükleri eşler tarafından müşterek olarak üstlenilmekte ve bu durumun erkek ve kadın yönünden sayısız avantajları olduğu kabul edilmektedir. Bu şekilde oluşturulacak “dengeli bir yaşam” insanların

çalışma yaşamına optimal düzeyde katkı sağlamaktadır (Gürol, 2002).

Kadın için kariyer gelişimi üç aşamada değerlendirilmelidir. Bunlar:

Bireysel Açıdan Kariyer: İş hayatında yer alan bireylerin öncelikle kariyer konusunda istek, hırs, ilgi ve bilgisi olması gerekir. İstek, ilgi ve ihtiyaçlar her bireyde eşit oranda ve eşit şiddette bulunmamaktadır. Buna bağlı olarak, kadın ve erkeklerin kariyer seyri birbirine pek benzememektedir. Genellikle kadınlar kariyer hedeflerine erkeklerinkine oranla daha yavaş ilerlemektedirler.

Aile Açısından Kariyer: Kadınlar bir yandan kariyer yolunda önemli adımlar atarken, diğer yandan da evinin kadını, bir eş ve anne olarak da başarılı ve mutlu olmak durumundadır. Kadının kariyerinin gelişmesi, çocukların iyi yetişmesine katkı sağlamaktadır. Evli kadınlar, çocuklarının daha iyi

bir eğitim alabilmesi ve çocuklarının yaşam standartlarını yükseltmek, onlara daha rahat imkânlar sağlamak amacıyla kariyer geliştirmek isteyebilirler.

Toplum Açısından Kariyer: Kadının kariyeri, sadece bireysel olarak kadın için değil, toplum için de önem taşır. Kadınların çalışma hayatına etkin katılımından söz ederken, akla ilk olarak eğitim ve işgücü gelmektedir. Bu da toplumdaki eğitilmiş kadın oranının artmasına neden olmaktadır (Sarı ve Çevik 2009).

Tarihin her döneminde kadın işgücüne olan ihtiyaç önemini korumuş olmakla birlikte, günümüzün zorlu iş yaşamında önemi her geçen gün biraz daha artmaktadır. Tarım toplumundan bilgi toplumuna geçiş sürecinde, tarlalarda ve fabrikalarda her zaman gereksinim duyulan kadın işgücü, bugün gelinen noktada, ülkelerin gelişmişlik düzeylerine göre değişmektedir. Bazen bilgi toplumlarının ihtiyaç duyduğu nitelikli işlerde faaliyet gösterirken, bazen de halen tarım ve sanayi toplumlarının özelliklerini taşıyan gelişmemiş ya da az gelişmiş ülkelerde tarımsal üretimde ve fabrikalarda niteliksiz işlerde faaliyet göstermektedir.

Endüstri toplumunun çalışan insan tipini erkekler oluştururken, içinde bulunduğumuz bilgi toplumunda kadınlar ön plana çıkmaktadırlar. İş hayatında ağırlığın endüstriden bilgi ve hizmet sektörlerine kayması ile birlikte bilgi çağının yarattığı yeni mesleklerin pek çoğunu kadınlar ele geçirmiştir (Erkek ve Karagöz, 2009).

Günümüzde toplumların gelişmişlik düzeyiyle ilişkili olarak kadınların istihdamı farklı düzeylerde ve farklı koşullarda gerçekleşmektedir. Kadınların gelişimine yatırım yapmak hem ekonomik, hem de sosyal açıdan önemlidir. Kadınlar güçlendiklerinde ve gelir elde ettiklerinde bundan hem çocukları, hem de aileleri kazançlı çıkmaktadır. Ayrıca kadınların ekonomiye olan katkıları resmi istatistiklere yansdığından çok daha fazladır (Gönüllü ve İçli, 2001).

Çalışma yaşamına girebilen kadınların çalışma yaşamlarını kısa bir dönemde bitirmesi ve/veya kariyerde yükselme doğrultusunda tüm potansiyelini ortaya koyamamasının temel nedeni, ev ve iş yaşamını uzlaştırma konusunda yaşadıkları sorunlardır. Ülkemizde kreş gündüz bakımevi gibi sosyal destek kurumları tüm çabalara karşın yeterli sayıya ulaşamamıştır (Anonim, 2011).

Yükseköğretimde net okullaşma oranına bakıldığında, 2001/02 yılında % 12,9 olan toplam oranın 2009/10 öğretim yılında % 30,42'ye yükseldiği görülmektedir. Kadınlar açısından bu oran 2001/02 yılında % 12,1 iken 2009/10 öğretim yılında % 29,6'ya yükselmiştir. 2009/10 yılı itibarıyla üniversitede eğitimini sürdüren 3.529.334 öğrencinin 1.566.701'ini(% 44) kız öğrenciler oluşturmaktadır. Lisansüstü düzeyde yüksek lisans ve doktora programlarına devam eden öğrencilerin ise % 46,8'ini kadınlar oluşturmaktadır. Dış Hekimliği, Eczacılık, Edebiyat, Dil, Tarih ve Coğrafya, Fen, Eğitim, Güzel Sanatlar, İlahiyat ve Mimarlık Fakültelerinde kadın oranı erkeklerden fazla iken, Tıp, Mühendislik, Ziraat, Veterinerlik, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinde erkek öğrencilerin çoğunlukta olduğu kaydedilmektedir (Anonim,2011).

Akademik personelde ise kadının durumuna bakıldığında Profesör, Doçent, Yardımcı Doçent, Öğretim Görevlisi, Araştırma Görevlisi ve Okutman kadroları içinde kadın oranının birçok ülkeden daha yüksek olduğu (yaklaşık % 38,7) görülmektedir. Bu, çok önemli bir oran olmakla birlikte rektör (% 5,2) ve dekanlık (% 15,3) gibi üst pozisyonlarda erkek egemenliği devam etmektedir (Anonim, 2011).

Ülkemizde kadın konusunda yapılan araştırma ve yayınlar 1970'li yıllardan itibaren gelişme göstermiş, 1980'li yıllarda ise ders olarak okutulmaya başlanmıştır. Daha sonra kadın çalışmaları disiplinler arası çalışmalar haline gelmiştir ve 1990'lı yıllardan sonra ayrı bir disiplin olma yolunda ilerlemektedir (Sancar, 2009).

Türkiye son on yılda dünya yayın sıralamasında hızla ilerlemektedir. Bugün Türkiye Bilimler Akademisi'nde bulunan asli üyelerin sadece %10'nu kadındır. TÜBİTAK bilim ödülllerinden %6'sı, Teşvik Ödüllerinin ise %12'si kadın araştırmacılara verilmiştir (Okay, 2007).

Akademisyenlik, sürekli kendini yenilemeyi gerektiren, bu yüzden belirli mesai saatleri ile sınırlı kalmayan hemen hemen yaşamın tamamını etkileyen bir meslektir. Verilecek derslere hazırlanmak, bilimsel çalışmaları takip edebilmek, bilimsel gelişime katkı yapmak, kitap, makale vb. yazmak, kongre-konferans ve sempozyumda bildiri sunmak hep bir çaba ve etkinlik gerektirmektedir. Bu yüzden akademisyenlik mesleğinin sorumluluğu çok fazladır. Bu sorumluluğu hakkıyla yerine getirebilmek, özveri,

disiplin, çalışkanlık, en önemlisi de mesleğe karşı bir sevgi gerektirmektedir.

Akademisyenlerin öncelikli olarak üyelerinin öncelikli olarak işlerini sevmeleri ve bu doğrultuda maddi ve manevi olarak tatmin olmaları gerekmektedir. Fakat maddi olarak yetersizliklerin yanında, üniversitelerin olumsuz koşulları, bilimsel çalışmalarda karşılaşılan zorluklar, ders yüklerinin yoğun olması, kimi zaman üniversitelerde de subjektif ilkelerin geçerli olması, yaşanan kadro sıkıntısı, öğretim üyeliği mesleğinin cazibesini yitirerek çok sayıda öğretim elemanının üniversiteden uzaklaşmasına yol açmaktadır. Üniversitede kalan öğretim elemanları ise, bilimsel çalışmalar için kendilerini geliştirmeye olanak bulamadan, kendilerini tatmin edici sosyal-kültürel faaliyetlere katılmadan, sadece yaşamsal faaliyetlerini en alt doyum düzeyinde gerçekleştirmek için aybaşını beklemek zorunda kalmaktadırlar (Aytaç ve ark, 2001).

Bu araştırmada tarım alanında çalışmalarını sürdüren kadın akademisyen ve araştırmacıların çalışma alanları, kurumlarında karşılaştıkları sorunlar, önemli buldukları tarımsal problemler ve çalıştıkları alanlarda bilime katkıları konusunda bilgiler verilmiştir.

Materyal ve Yöntem

Bu çalışmanın hedef kitlesini Türkiye’de bulunan tüm Ziraat Fakültelerinde ve Tarımsal Araştırma Enstitülerinde çalışan kadın araştırmacılar oluşturmaktadır. Bu araştırmada tam sayım yöntemi uygulanmış olup Araştırma enstitülerinden 252, Ziraat fakültelerinden 457 kadın araştırmacılara internet yoluyla anket gönderilmiştir. Bunlardan 91’i (yaklaşık%12’si) anketi yanıtlamıştır. Elde edilen veriler, kadın araştırmacıların kişisel ve işleriyle ilgili olarak, çalışma alanları, ihtiyaçları dikkate alınarak gruplandırılmıştır. Araştırma ve eğitim aktiviteleri sırasında karşılaştıkları sorunlar ve tarımsal problemlere bakış açıları belirlenmiştir.

Bu çalışma da veri toplama aracı olarak kullanılan ankette, çoğunlukla çoktan seçmeli sorular, sorulmuş ve bunlar açık uçlu sorularla desteklenmiştir. Veri toplama aracı olarak kullanılan anketler, araştırmacılar tarafından düzenlenmiş ve kadın akademisyen ve araştırmacılara uygulanmıştır.

Anketlerin tamamlanıp, gözden geçirilmesinden sonra, analiz ve değerlendirmeler için temel bir kodlama planı geliştirilmiştir. Elde edilen veriler, bilgisayar ortamında SPSS 13 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırma Sonuçları

Kadın Akademisyen Ve Araştırmacıların Demografik Özellikleri Ve Çalışma Yaşamındaki Katkıları

Bireyin toplumsal konumu ve rollerini belirlemede önemli bir etken olan yaş, aynı zamanda bireyin tutum ve davranışlarının anlaşılması ve anlamlandırılmasında da önemli bir faktördür. Her geçirilen yaş, kişi için farklı bir pozisyon ve tecrübedir. Yaş değişkeninin diğer değişkenlerin tespiti ve tanımlanmasında da ayrı bir öneme sahip olduğu söylenebilir. Kadın akademisyen ve araştırmacıların demografik özellikleri ve çalışma yaşamındaki katkıları Çizelge 1.’de gösterilmiştir.

Ankete katılan kadın akademisyen ve araştırmacıların %57,1 gibi büyük bir çoğunluğu 31 ve 40 yaşları arasındadır. Bunu %28,6 ile 41–50 yaş gurubu ve %11,0 ile 20–30 yaş gurubu izlemektedir. Yaş ortalaması 36’dır. Buna göre kadın öğretim üyelerinin tamamına yakınının genç ve orta yaş grubunda buldukları söylenebilir. Bu durum her şeyden önce Türkiye’nin genç nüfusa sahip bir ülke olması ve son yıllarda eğitilmiş kadın sayısının giderek artması gibi değişik nedenlerle izah edilebilir. Araştırmacıların %80,2’si doktora, %16,5’i yüksek lisans yapmıştır.

Araştırmaya katılanların % 29.7’si Yrd. Doç, % 26.4’ü Araş.Gör, % 14.3’ü Prof.Dr, %12.1’i Doç.Dr, %17.6’sı Araştırma Enstitülerinde araştırmacı olarak çalışmaktadır. Kadın araştırmacıların %42,9’unun iş yaşamındaki tecrübesi 10–20 yılları arasındadır. Kadın araştırmacıların % 71,4’ü evli, % 28,6’sı bekârdır. Akademik yaşamda evli kadın oranı oldukça yüksektir.

Kadın akademisyen ve araştırmacıların çoğunluğunun (%67,1) aileleri 3 ve daha az kişiden oluşmaktadır. Ailesi 5 kişi ve daha fazla olanlar ancak %6’lık bir oranı oluşturmaktadır.

Kadın akademisyen ve araştırmacıların %35,2’sinin hiç çocuğu bulunmamaktadır. Diğer %64,8’inin ise 1 ya da 2 çocuğu bulunmaktadır. Çocukların yaşları ise genellikle 18 yaşından küçüktür.

Çizelge 1. Kadın Akademisyen ve Araştırmacıların Demografik Özellikleri ve Çalışma Yaşamındaki Katkıları
Table 1. Demographic characteristics and work life contributions of women academics and researchers.

Kişisel Yaş	Sayı	%	Kişisel Tecrübesi	Sayı	%
20-30	10	11.0	1-5	13	14.3
31-40	52	57.1	6-10	17	18.7
41-50	26	28.6	10-20	39	42.9
51+	3	3.3	21+	22	24.2
Öğrenim Durumu			Medeni Durum		
Lisans	3	3.3	Evli	65	71.4
Yüksek Lisans	15	16.5	Bekâr	26	28.6
Doktora	73	80.2	Türkiye'deki Mesleki Kuruluşlara Üyelik		
Pozisyonu			Evet	74	81.3
Araştırma Görevlisi	24	26.4	Hayır	17	18.7
Araştırma Enstitüsünde			Uluslararası Mesleki Kuruluşlara Üyelik		
Araştırmacı	16	17.6	Evet	25	27.5
Yard.Doç.Dr	27	29.7	Hayır	66	72.5
Doç.Dr.	11	12.1	Toplam	91	100.0
Prof.Dr.	13	14.3			

Evli olan kadın akademisyen ve araştırmacıların eşleri de genelde (%98) 55 yaşından küçük, lisans ve lisansüstü eğitimi almıştır. Çoğunluğu akademisyen ve mühendislik mesleğine sahiptir.

Kadın akademisyen ve araştırmacıların ailelerinin yaşam dönemleri incelendiğinde, %26,4'ünün çocuksuz, %63,7'sinin çocuklu, %7,7'sinin başlangıç dönemi ve %2,2'sinin ise çocuklarının evlenmiş olduğu görülmüştür.

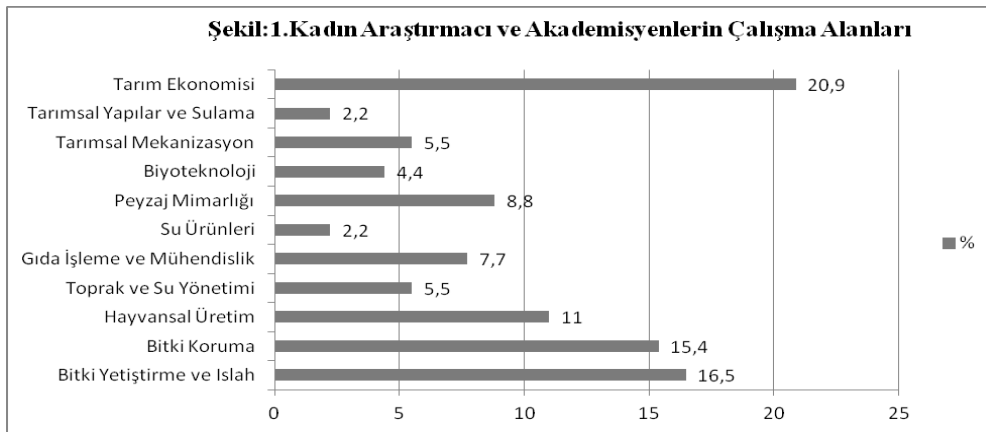
Kadın akademisyen ve araştırmacıların çoğunlukla (%64,8) oturdukları evin sahibi konumunda olup kiracı olanlar ise %33'ünü oluşturmaktadır. Büyük çoğunluğunun (%85,7) konut tipi apartman şeklindedir. Ancak %14'ü müstakil evde

yaşamaktadır. Yerleşim alanı olarak %93,4'ü kent merkezini tercih etmiştir.

Kadın akademisyen ve araştırmacıların ulusal mesleki kuruluşlara üyelik oranı %81,3 olup, bu oran uluslararası kuruluşlara üyelik açısından (%27,5) oldukça düşüktür.

Kadın Akademisyen ve Araştırmacıların Çalışma Alanları

Şekil 1'deki veriler, kadın araştırmacıların tarımın çeşitli disiplinlerine odaklı olarak çalıştıklarını göstermektedir.

Şekil 1. Kadın Araştırmacı ve Akademisyenlerin Çalışma Alanları.

Figure 1. Working area of women academics and researchers.

Şekil 2. Kadın Akademisyen ve Araştırmacıların Kurumlarında Karşılaştıkları Problemlerin Dağılımı

Figure 2. Distribution of the problems that women academics and researchers encountered withing their institutions.

Anketi yanıtlayan kadın araştırmacıların içerisinde ilk sırada tarım ekonomistleri (%20,9) gelmekte, bunu sırasıyla bitki yetiştirme ve ıslahı (%16,5) ve bitki korumacılar (%15,4) izlemektedir.

Kadın Akademisyen ve Araştırmacıların Akademik Yaşamla İlgili Görüşleri ve Karşılaştıkları Problemler

Kadın araştırmacıların kurumlarında karşılaştıkları problemler içerisinde araştırma ve eğitim tesislerindeki yetersizlik, %64,8'lik bir oranla başı çekmektedir. Bunu sırasıyla eksik ve zamanında verilmeyen araştırma fonları(%50,5), araştırmaların uygulamaya aktarılmasındaki eksiklikler(%36,2), kadınların çoklu rolü (%34,0), yüksek sorumluluk gerektiren pozisyonlara sıcak bakılmaması (%32,9) izlemektedir(Şekil 2).

Kadın araştırmacıların %18,6'sı problemlerin yasa ve yönetmeliklerden kaynaklandığını belirtmişlerdir. Hiçbir problemle karşılaşmayan ise %4,3'dür.

Kadın Akademisyen ve Araştırmacıların Önemli Bulduğu Tarımsal Problemler ve Yapılması Gerekenler

Tarım alanında çalışmalarını sürdüren kadın akademisyen ve araştırmacıların önemli buldukları tarımsal problemler üç grup altında toplanmıştır. Bunlar teknik, ekonomik ve eğitim ile ilgili problemlerdir.

Teknik problemler

Kadın akademisyen ve araştırmacılar tarafından belirtilen, tarım alanındaki başlıca teknik problemler; kalifiye eleman yetersizliği, üretimde plansızlık, yüksek su kısıtlılığı, yeterli kalitede ve verimde çeşit olmaması, mevcut çeşitlerin iyileştirilmemesidir. Ayrıca tarım alanlarının yapılaşması, güvenli gıda, tarımsal ilaçların olumsuz yönleri ve oluşturdukları dayanıklılık problemleri, tarımda bilinçsizce ve aşırı kullanılan pestisit, kimyasal gübre ve hormonlardır. Bunların yanında, denetim eksikliği, özellikle zirai ilaç ve hormon kullanımındaki belirsizlikler ve müdahale

edilmemesine dikkat çekilmiştir. İklim değişikliğinden kaynaklanan problemler, suyun ekonomik kullanılmaması, toprakta arazi kaybı ve çoraklaşma, tarımsal üretimde dışa bağımlılık, hibrit tohum kullanımı da en önemli problemler arasında yer almıştır.

Hayvan yetiştiriciliğinde karşılaşılan en ciddi problem ise damızlık hayvan materyalinin bulunmayışıdır. Bu konuda üniversiteler yetersiz kalmakta çalışmalar, araştırma projeleri veya makaleler ile sınırlanmaktadır.

Ekonomik problemler

Başlıca dikkat çekilen ekonomik problemler ise; üretim ve pazarlama problemleri, ihracatın yeterli yapılmaması, ülkesel kısa orta ve uzun vadede tarım politikasının olmayışı, tarımsal alanların azalması, insan nüfusunun artışı ve daha sağlıklı beslenmeye yönelimler, kontrolsüz kırsal göçtür. Ayrıca organizasyonlarda ve işletmelerdeki kayıt tutma konusunda sıkıntılar gözlenmektedir. Üreticilerin ürettikleri üründen elde ettikleri kazanç yetersiz ve girdi maliyetleri çok yüksektir.

Eğitim problemleri

Üreticilerin bilinçlendirilmesi ve tarım toplumunun eğitimine yeterince önem verilmemesi, disiplinler arası çalışma eksikliği, saha çalışmalarının yetersizliği, sürdürülebilir tarım yöntemleri konusundaki çalışmalara yeterince yer verilmemesi ve bu konudaki çalışmalarda gönüllü ekip oluşturmadaki zorluklar başlıca eğitim problemleri arasında belirtilmiştir. Araştırma sonuçlarının uygulamaya aktarılamaması, Üniversite, Kamu ve Özel sektör birlikteliğinin oluşturulamaması, araştırma ve eğitim faaliyetlerinin yetersizliği ve özellikle araştırma faaliyetlerinde yeteri kadar maddi desteğin olmaması diğer belirtilen eğitim problemleridir. Çiftçilerin tarımsal üretimde daha yeni teknolojik ürünleri kullanmaları sağlanması da (yeni sulama sistemleri daha yeni mekanizasyon araçları gibi) ayrıca belirtilmiştir.

Çözüm olarak, uzun vadeli politikalarının oluşturulması ve eğitim açısından yapılabilecekler belirtilmiştir. Özellikle eğitim açısından üreticilerin bilinçlendirilmesi, uygulamaya dönük araştırmalar ve konu odaklı lisansüstü eğitim ve disiplinler arası çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Bütünleşmiş kırsal kalkınma yaklaşımı içerisinde eğitim yoluyla bilinç yükseltme (girdi kullanımı,

ürün deseni, pazarlama, girişimcilik vb. konularda) ve örgütlenme/birlikte iş yapma eğilimi oluşturma da çözüm için belirtilen önerilerdendir.

Ayrıca üretim planlaması, kendi kaynaklarımızın değerlendirilerek dışa bağımlılığa son verilmesi ülkemiz açısından son derece önemlidir.

Özellikle enerji bitkileri yetiştiriciliği konularında gerekli teşvikler de sağlanarak üretim yapılmalıdır. Tarımsal ilaçlara alternatif ve yeni mücadele yöntemleri geliştirmek gerekmektedir.

Tarım dışı alanların değerlendirilebilmesi için çalışmalar yapılması, miras hukukundan dolayı bölünmüş tarım arazilerinin organik tarıma yönlendirilmesi dile getirilen diğer önerilerdir.

Damla sulamanın yaygınlaştırılması, arazilerin toplulaştırılması, bitkisel ve hayvansal atıkların değerlendirilerek enerji üretimi sağlanması gerekliliği, kadın akademisyen ve araştırmacılarca belirtilmiştir.

Tarımsal yapıda görülen dengesizlikleri gidermek için, yapının iyileştirilmesi ya da işletmelerde kaynak kullanımının etkinleştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca hayvancılık ile ilgili problemlerin çözümü için hayvancılık teşvik edilmeli şeklinde önerilerde yer almıştır.

Kadın Akademisyen ve Araştırmacıların Bizzat Uygulamada Yer Aldıkları Projeler

Kadın akademisyen ve araştırmacıların bizzat uygulamada yer aldıkları projeler değerlendirilmiştir.

Çoğunlukla teknik konularda çalışanlar; ıslah, verim ve kalite denemeleri, yeni çeşitlerin geliştirilmesi, hayvancılık, biyodizel üretimi, toprak ve su kaynakları, ulusal ceviz entegre projesi, meyve-sebze kurutma, silaj kalitesi artırılması, farklı sulama yöntemlerinin değerlendirilmesi, bazı önemli hastalıkların tespiti ve biyolojik mücadelesi ile ilgili projeler, koyun yetiştiriciliğinde damızlık yeni tip koyun geliştirmesi, fidancılık gibi projelerdir.

Ekonomi alanında çalışanlar ise; küçük aile işletmeciliği ve kadının yeri, bölgesel kalkınma projeleri, arazi toplulaştırması, ekolojik arazi yönetim planı geliştirme, tarım sigortacılığı, kırsal alanda toplumsal yapı ve cinsiyet, yayım, sosyo-ekonomik yapı araştırmaları gibi projelerde yer almışlardır.

Ayrıca kadın akademisyen ve araştırmacıların bilimsel alanda ıslah çalışmaları ve oldukça yenilikçi çalışmalar (petrolle kirlenmiş toprakların biyolojik yöntemlerle iyileştirilmesi, yeni böcek türlerinin belirlenmesi vb.) içerisinde yer aldıkları görülmüştür.

Tarımsal kalkınmaya katkı açısından kadın akademisyen ve araştırmacılar, ıslah, bilinçlendirme, atık değerlendirme gibi birçok yenilikçi çalışmanın yanı sıra Ar-Ge çalışmaları ve tarımla ilgili tüm bilimsel çalışmalarla buldukları bölgenin ve ülkenin tarımsal kalkınmasına katkı sağladıklarını belirtmişlerdir.

Ayrıca maddi kaynakların sınırlı olması araştırmaların sayısını ve kalitesini etkilediği, araştırmacıların kişisel çabalarının tek başına yeterli olmadığı, kaynakların artırılıp, araştırmacının rahat araştırma koşullarına sahip olabildiği ölçüde yapılan araştırmaların tarımsal kalkınmaya etkilerinin de artacağı belirtilmiştir.

Sonuçlar ve Öneriler

Günümüzde, kadınların karşısına ne tür engel çıkarsa çıksın, kadınlar kariyer gelişimleri için bu engelleri aşmış ve giderek daha çok çalışma yaşamının içinde yer almaya başlamışlardır. Kadınlar, kariyer gelişimlerini sadece bireysel amaçları için değil, hem aile hem de toplumsal açıdan önemli görerek kariyer hedeflerine emin adımlarla ilerlemişler ve ilerlemektedirler.

Bu çalışma ile kadın akademisyen ve araştırmacıların tarım konusundaki görüşlerinin oldukça kapsamlı ve yenilikçi olduğu ortaya çıkmıştır.

Kaynaklar

- Anonim, 2011, Türkiye’de Kadının Durumu, Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Temmuz, Ankara.
- Erkek, S., Karagöz, H., 2009, Kadının İş Hayatındaki Yeri Ve Karşılaştığı Sorunlar Konya Ticaret Odası, Konya.
- Gönüllü, M., İçli, G., 2001, Çalışma Yaşamında Kadınlar: Aile ve İş İlişkileri, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 25, No:1, Sivas.
- Gürol, M.A., 2000, Türkiye’de Kadın Girişimci ve Küçük İşletmesi: Fırsatlar, Sorunlar, Beklentiler ve Öneriler. Ankara: Atılım Üniversitesi Yayını-2.
- Gürol, M. A., 2002, Günümüz Koşullarında Kadın Girişimciliğinin Mikro ve Makro Düzeyde Olası Katkılarına İlişkin Bir Değerlendirme, 10. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildirileri, Antalya.

Kadın araştırmacıların %42,9’unun iş yaşamındaki tecrübesi 10–20 yıl arasındadır. Bu bulgu ülkemizde tarım alanında çalışan kadın akademisyen ve araştırmacıların uzun süre konularında emek verdikleri ve önemli bir potansiyel kaynak olduklarını ortaya koymaktadır.

Kadın akademisyen ve araştırmacıların ulusal mesleki kuruluşlara üyelik oranı %81,3 olup, bu oran uluslar arası kuruluşlara üyelik açısından (%27,5) oldukça düşüktür. Bu alanda kadın akademisyen ve araştırmacıların teşvik edilmesi ve desteklenmesi yerinde olacaktır.

Kadın araştırmacıların kurumlarında karşılaştıkları problemler içerisinde en önemlisi araştırma ve eğitim tesislerinin yetersizliğidir. Bunu sırasıyla eksik ve zamanında verilmeyen araştırma fonları, araştırmaların uygulamaya aktarılmasındaki eksiklikler, kadınların çoklu rolü, yüksek sorumluluk gerektiren pozisyonlara sıcak bakılmaması izlemektedir. Burada özellikle “kadınların çoklu rolü” ve “yüksek sorumluluk gerektiren pozisyonlara sıcak bakılmaması” gibi cinsiyet faktöründen kaynaklanan sorunlar dikkat çekicidir.

Tarım alanında çalışmalarını sürdüren kadın akademisyen ve araştırmacıların önemli buldukları tarımsal problemler ve çözüm önerileri üç grup altında gruplandırılmıştır. Bunlar teknik, ekonomik ve eğitim ile ilgili problemlerdir.

Bu çalışma; kadın akademisyen ve araştırmacıların, tarımla ilgili tüm bilimsel çalışmalarla, buldukları bölgenin ve ülkenin tarımsal kalkınmasına katkı sağladıklarını ortaya koymuş ve akademik yaşamla ilgili olarak dile getirilen sorunlar çözümlenirse bu katkının daha da ileriye taşınacağını göstermektedir.

- Aytaç, M., ve Ark., 2001, Akademisyenlerin Çalışma Yaşamı ve Kariyer Sorunları, Uludağ Üniversitesi Rektörlüğü Araştırma Fonu İşletmesi, Proje No:99/29, Bursa, s.65
- Okay, N., 2007, Türkiye’de ve Dünya’da Mühendislik ve Fen Bilimleri Bölümlerindeki Kadın Akademisyenlerin Mevcut Durumuna Bakış, TÜ Maden Fakültesi, Jeoloji Müh. Bölümü, Cumhuriyet Bilim Teknik, 289: 3.
- Sancar, S., 2009, Türkiye’de Feminizmin Siyasal Bilimlere Etkisi, İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi No:40 (Mart).
- Sarı, E., Çevik, A., 2009, Kadın İçin Kariyer Gelişiminin Önemi, Uluslararası – Disiplinlerarası Kadın Çalışmaları Kongresi, 05 – 07 Mart 2009.